

Randers Kommune

Borup Landsbyregistrering 2011

Borups historie

Oprindelse

Borup er muligvis en udflytterbebyggelse fra Råsted. Borup er grundlagt en gang i vikingetiden, og dele af Borup Kirke kan dateres til 1100-tallet.

Byudvikling

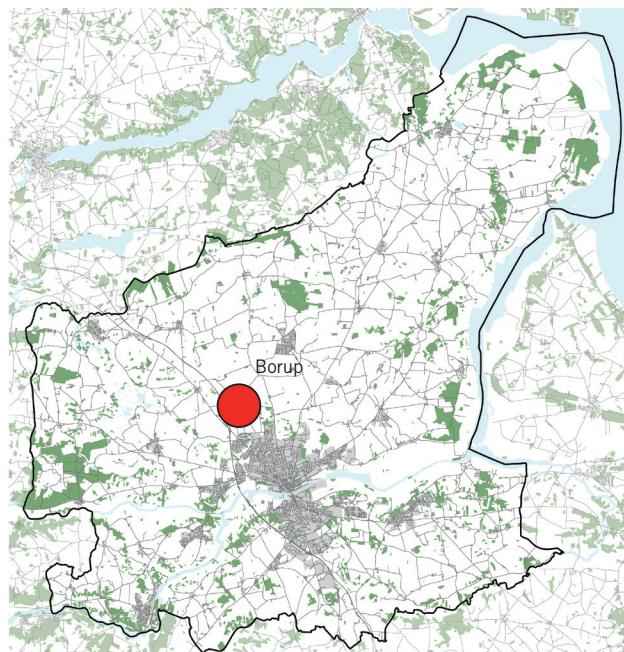
Helt op til omkring år 1800 har Borup kun bestået af en håndfuld gårde beliggende nord for Borup Byvej. Den er kategoriseret som en slynget vejby.

En del småhusbebyggelse anes omkring vejen på original-1 kortet. I dag er der kun bebyggelse syd for Borup Byvej ud for kirken. Tidligere lå der også småhuse nord for vejen, på det areal der i dag er parkeringsplads.

Bebyggelsen overfor den gamle fælles grusgrav, der i dag er sportsplads, udgøres af mindre husmandssteder og småhuse.

Parcelhusudstyknngen øst for Borup Kirkevej stammer fra 1965/66 og er en medvirkende årsag til, at indbyggertallet er vokset.

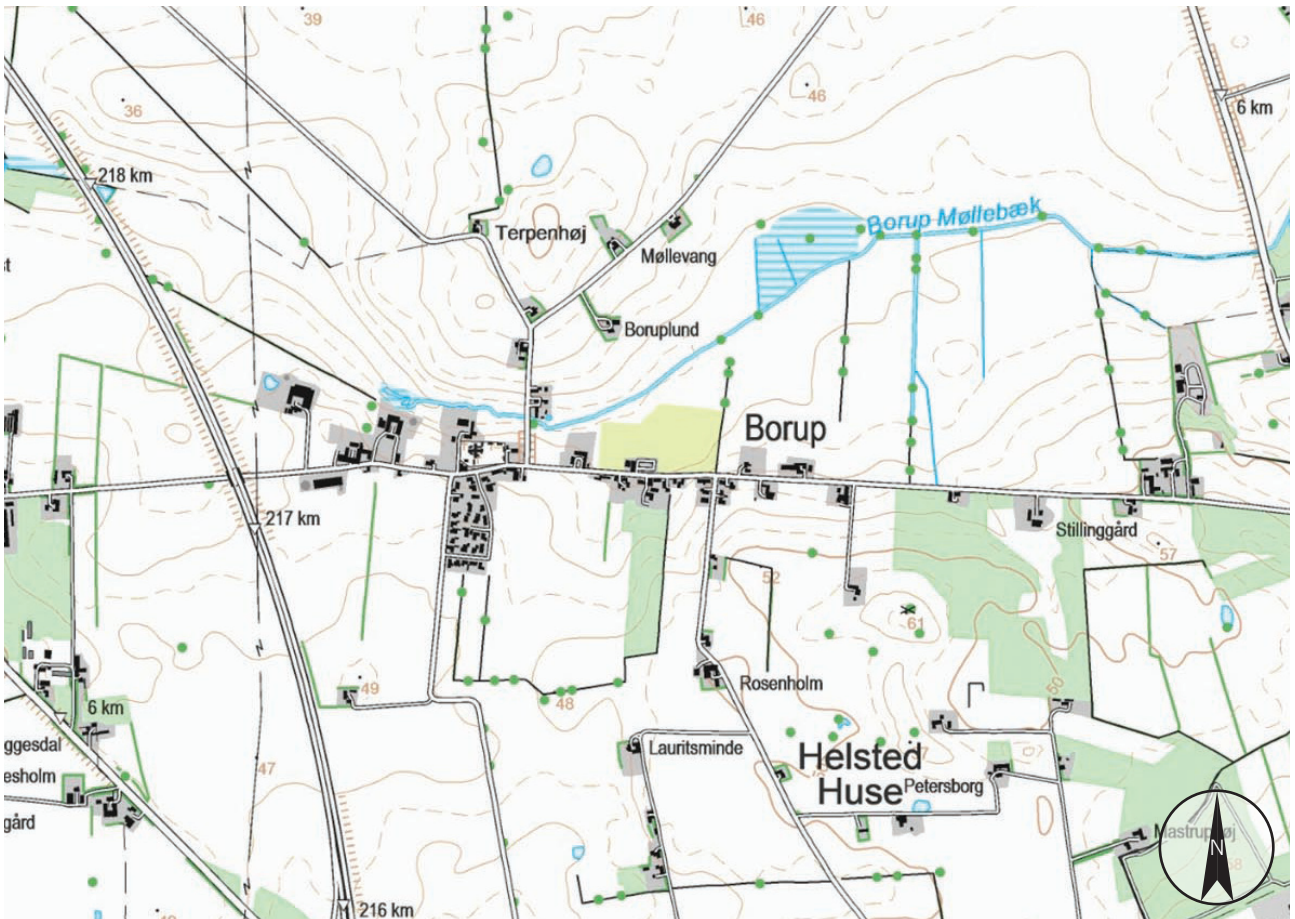
Borup har 149 indbyggere i 2011.

Luffoto 2010. Parcelhusudstyknngen øst for Borup Kirkevej springer i øjnene, men den gamle landsby ligger nord for Borup Byvej.

Original 1-kort fra 1783 over Borup, 1:5.000. Borups gårde ligger nord for Borup Byvej, på kanten af den lille dal, hvori Borup Møllebæk løber.

Borup, 1:20.000. Terpenhøj ses lige nord for byen. Mod vest skærer motorvejen sig gennem landskabet.

Topografi og landskab

Landskab

Borup Møllebæk og den bløde dal omkring er stærkt karaktergivende for Borups nære landskab, der består af jævne bakker kun gennem skåret af dalen. Umiddelbart nord for Borup Møllebæk ligger Terpenhøj, som udgør områdets højeste punkt med 51 moh.

Et særligt landskabsfænomen findes lige nord for Borup Kirke. Her løber Borup Møllebæk ind i en sænkning i dal-skrænten og omdannes til en såkaldt underjordisk flod. Her forsvinder bækken ned gennem huller i kalkundergrunden, og den formodes at løbe ned i et større underjordisk grundvandsbassin. Noget af vandet kommer dog op til overfladen igen gennem Koldkilden en lille km nordvest for Borup, og løber videre til Kousted Å gennem Flegbækken.

Beliggenhed

Landsbyen ligger på Borup Møllebæks sydlige dal-skrænt, og kun den nyere parcelhusenklave er vokset helt op på toppen af dalen mod syd.

Borup Vandmølle har tidligere ligget i relation til Borup Møllebæk. Deraf navnet på bækken. Vandmøllen er dog ikke længere eksisterende, og den resterende møllebebyggelse er i dag omdannet til bolig.

Omkring Borup er mange af jorderne dyrkede, men der findes også engdrag, som ligger i dalen omkring Borup Møllebæk. Flere af engene i dalen strækker sig helt ind i Borups nordside, hvor mange er brugt som græsningsarealer.

Oplevelse

Borup er en langstrakt by, hvor bebyggelsen er spredt. Derfor har landsbyens beplantning stor betydning for at samle bebyggelsen, så landsbyen ikke opleves lige så spredt som den reelt er. En del af beplantningen består af nogle flotte alléer op til de gamle gårde, som er et flot træk, når man bevæger sig gennem Borup Byvej.

Der er på trods af byens spredte karakter ikke mange kig ud over landskabet. Særligt mod syd hvor landskabet stiger, er det begrænset. Derimod er der flotte kig ud over dalen nord for landsbyen. Ligesom der også her findes en del flotte sigt gennem byens beplantning. Nede fra dalen er der endvidere et meget fint sigt til den højtliggende kirke, der rammes flot ind af to større beplantede områder. Det er netop den udsigt, der præger ankomsten til Borup fra nord via Kondrupvej.

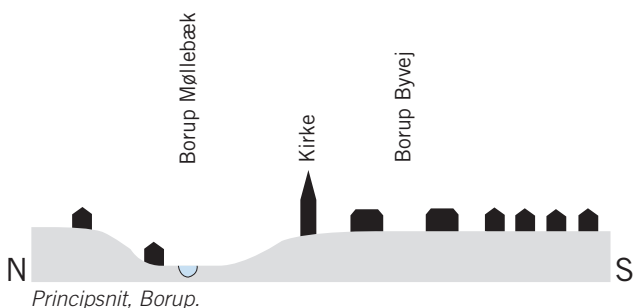
Før man ankommer til Borup fra øst ad Borup Byvej, er der ligeledes mange flotte kig, især over dalen mod nord. Det samme gør sig gældende ved ankomsten fra syd ad Højmarksvej, hvor vejen løber på toppen af landskabet og falder ned mod byen. Det giver nogle flotte kig ind over byen med kirketårnet som pejlemærke.

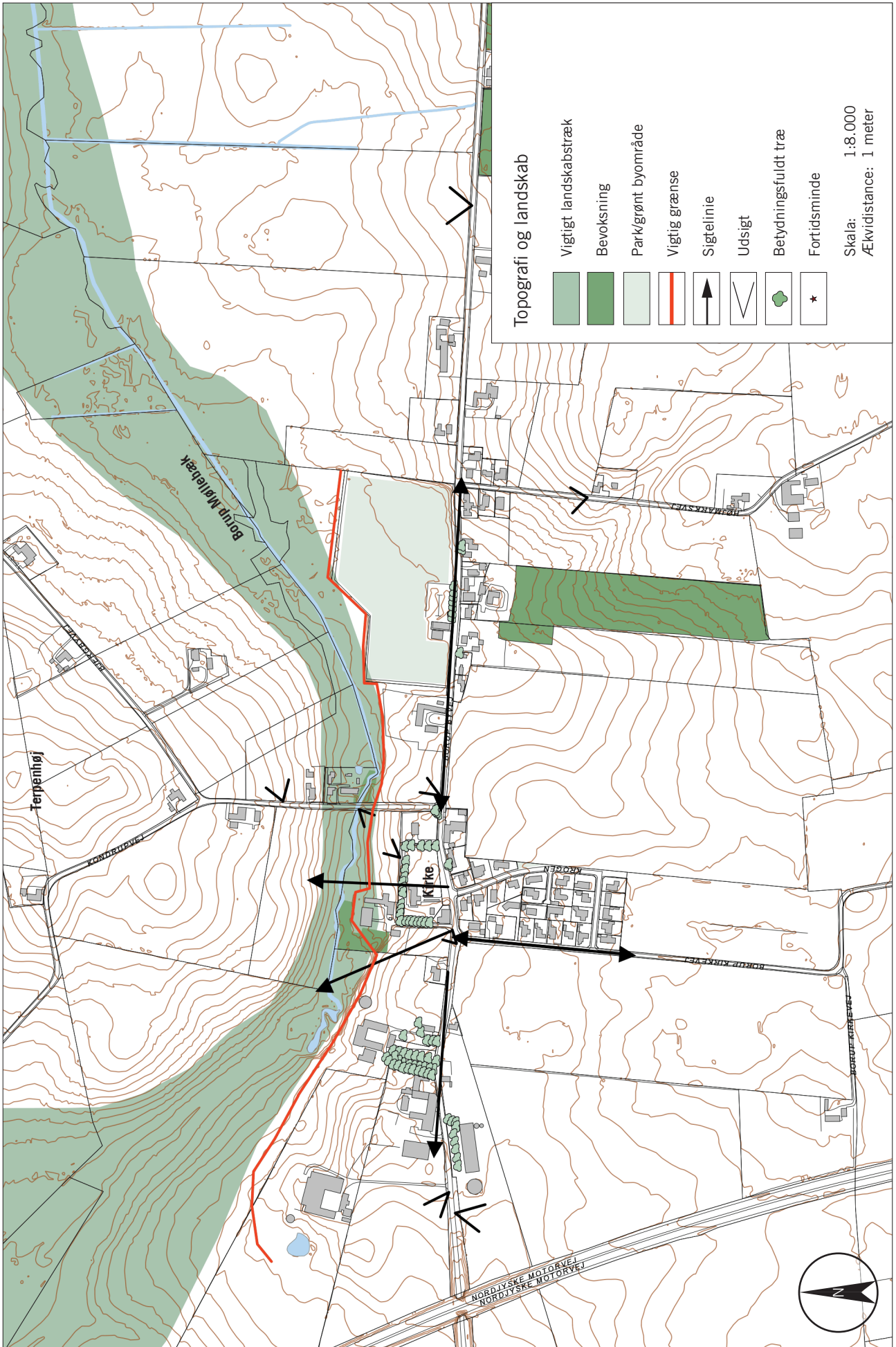

Sigtelinie langs Borup Byvej, dog overskåret af en motorvejsbro.

Kig til Borup Kirke fra dalen omkring Borup Møllebæk.

Funktioner og infrastruktur

Funktioner

Der ligger der både kirke og forsamlingshus i Borup. Forsamlingshuset er fra 1927, men der er sidenhen lavet en tilbygning. I forbindelse med fodboldbanerne i Borup er der et klubhus, der huser RB72 - Borup Boldklub. Klubben synes velfungerende med en stor lokal opbakning.

Der er stadig to gårde, som er i drift; Borup Byvej 144 og Lindegaard, der er den absolut største. I en af Lindegaards længer er der endvidere etableret en lille gårdbutik, der bl.a. sælger tekstiler.

Der har tidligere været en kærner i landsbyen, og den gamle kærnerbolig eksisterer stadig på Borup Kirkevej 3. Kærneren er dog for længst væk i Borup.

I relation til Borup Møllebæk har Borup Vandmølle ligget, deraf bækkens navn. Vandmøllen eksisterer ikke længere og de tidligere møllebygninger er i dag omdannet til beboelse.

Infrastruktur

Borups primære vejstruktur er stadig intakt, hvis man sammenligner den med de gamle Original-1 kort fra begyndelsen af 1800-tallet.

Derimod har de sekundære veje ændret sig. Der har bl.a. ligget en vej i dalen bag byen, som har ført direkte til Præstegården og gået gennem den tidligere vandmølle. Der er ikke længere spor at finde efter vejen i landskabet.

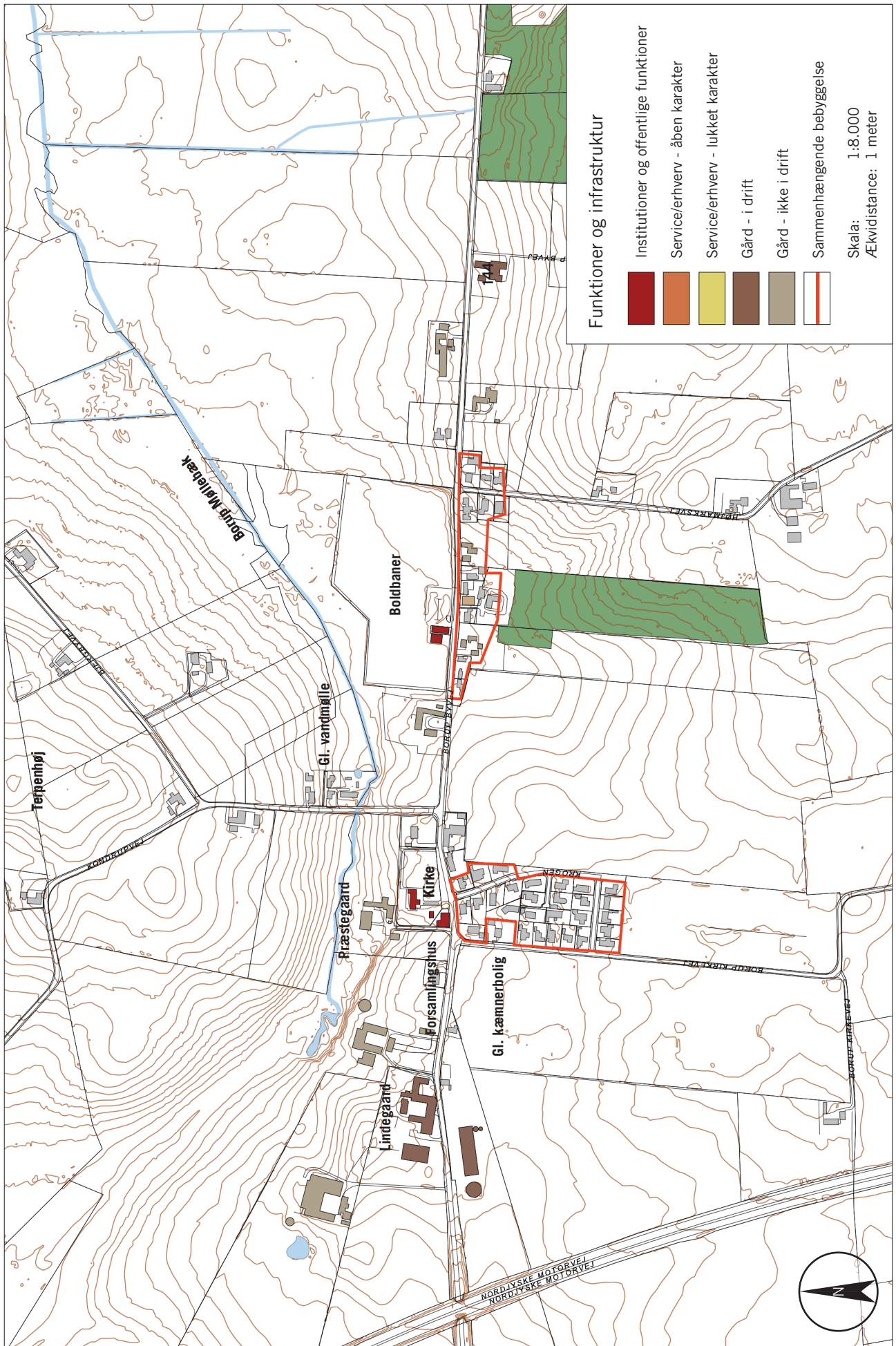
Borup ligger kun godt 2 km nord for Randers, hvorfor Randers må siges at være den større by, som Borup har mest tilknytning til.

Borup Forsamlingshus og landsbyens kirke i baggrunden.

Den gamle kærnerbolig i Borup er i dag i privat eje.

Bebyggelse, arkitektur og kulturmiljø

Bebyggelsesstruktur

Borup er en sammensat by med to helt forskellige strukturer. Den oprindelige gårdbebyggelse lå langs Borup Byvej. Kirken var centrum sammen med præstegården, der lå lige nord for denne.

Vest for kirken lå tidligere en sammenbygget gårdklynge, bestående af fire gårde. Disse gårde er i dag flyttet fra hinanden, så de ligger som solitære anlæg. Desuden ligger de ikke længere helt ud til vejen. Mod øst ligger en småhusbebyggelse syd for Borup Byvej. Bebyggelsen er en blanding af småhuse, husmandssteder og en værkstedsbygning, den gamle smedie. Denne bebyggelse hører også til den gamle bebyggelse, der relaterer sig til vejen.

Parcelhusbebyggelsen Krogen er udstykket på marken lige overfor kirken og udgør sin helt egen afgrænsede enklave.

Arkitektur

Borup er kendetegnet ved at have fine eksempler på byggeri i mange kategorier. Lige fra kirke til gårde, andelstidens bygninger og boliger.

Kirkens kamplestenskvadrer kan dateres til 1100-tallet. Kirken er ombygget, men det menes at både tårn og våbenhus i munkesten er tilføjet allerede i 1400-tallet.

Der er en håndfuld gårde tilbage i Borup. Den mondæne Borup Byvej 65 er et meget flot eksempel på bedre byggeskik i landbruget. Stuehuset er solidt og harmonisk med kvadresokkel og fine murværksdetaljer. Huset er SAVE-vurderet i forbindelse med Kommuneatlas 2000 for Randers Kommune og har værdien to. Hvilket er stadiet lige under fredning, og altså en meget bevaringsværdig bygning.

Forsamlingshuset ligger centralt lige foran kirken og er hjemsted for mange aktiviteter. Sammen med boldklubben udgør det de fysiske rammer om foreningslivet i Borup. Disse bygninger har først og fremmest kulturhistorisk værdi.

I parcelhusudstykningsens nordvestlige hjørne ud til Borup Kirkevej ligger en stor rødstensvilla, som har været tidligere kæmnerbolig. Huset er, som stuehuset til Borup Byvej 65, et fint eksempel på bedre byggeskik og er vurderet til SAVE-værdien tre.

Forsamlingshuset ligger centralt i Borup, lige foran kirken.

Stuehuset til Borup Byvej 65 er et fornemt eksempel på bedre byggeskik på landet. Huset er vurderet til 2 på SAVE-skalaen.

Borup Kirke ligger fint ud til strøget med Borup Møllebæk. Her set fra Borup Byvej.

Sammenfatning

Borup Møllebæk og dalen omkring den er af stor betydning for Borup. Byens gårde ligger ned mod dette dalstrøg. Over dalen løber Borup Byvej, og mod syd skråner landskabet ned mod Randers.

Byens sydlige kant er knapt så veldefineret. Her er det landsbyens karakter som værende en slynget vejby, der til stadighed ses gennem den ene række huse, der ligger på sydsiden af Borup Byvej. Byen er langstrakt med luft mellem gårdene. Men parcelhusenklaven, der ligger på den sydvendte skråning, syd for Borup Byvej, bruger ikke de landskabelige værdier aktivt. Den bryder markant med landsbyens gamle struktur, der er hængt op på Borup Byvej.

To markante bygninger i Borup er bevaringsværdige i særlig grad. Det gælder dele af Lindegaard samt den gamle kæmnerbolig beliggende på Borup Kirkevej 3.

Sårbarheder

Borup er en langstrakt og åben struktur, med hun én husrække langs Borup Byvej, hvilket gør den sårbar overfor udtynding.

Som i mange andre landsbyer på Borups størrelse er der kun et enkelt aktivt landbrug tilbage i byen. De øvrige gårde og driftsbygningerne til disse står derfor tomme og er i risikozonen for at forfalde. Gårdene udgør ikke længere en stor andel af bebyggelsen, men deres størrelse og synlighed gør, at deres tilstand påvirker det samlede indtryk af byen kraftigt.

Borups karakteristiske og rumskabende bygninger overfor kirken stammer fra andelstiden. Disse bygninger har traditionelt været åbne mod gaden og har summet af aktivitet. Desværre lider facaderne på den gamle skole og købmandsforretning under renoveringer, der ikke har forholdt sig til bygningernes historie.

Anbefalinger

- Evt. opstående huller i bebyggelsesrækkerne langs Borup Byvej bør udfyldes med nyt byggeri der, særligt i skala, tilpasses den øvrige bebyggelse.
- Der bør tages særligt hånd om Borups historiske bygninger, så de fortsat bidrager positivt til bybilledet ved at fremstå originale og værdige.
- En fremtidig udstykning af parcelhusgrunde bør ske i relation til det allerede udstykkede parcelhusområde øst for Borup Kirkevej og syd for Borup Byvej. Inden for den gældende ramme er der mulighed for udstykning af op til 18 grunde. Her bør man sikre, at det flotte kig mellem dalen og det højere liggende landskab mod syd bevares.
- Flere af Borups gamle gårde er ikke længere i drift og er derfor i risikozonen for at forfalde, hvis der ikke findes alternativ brug for dem.
- Den gamle kæmnerbolig på Borup Kirkevej 3 bør SAVE-registreres, da den ikke figurerer i Randers Kommuneatlas 2000.

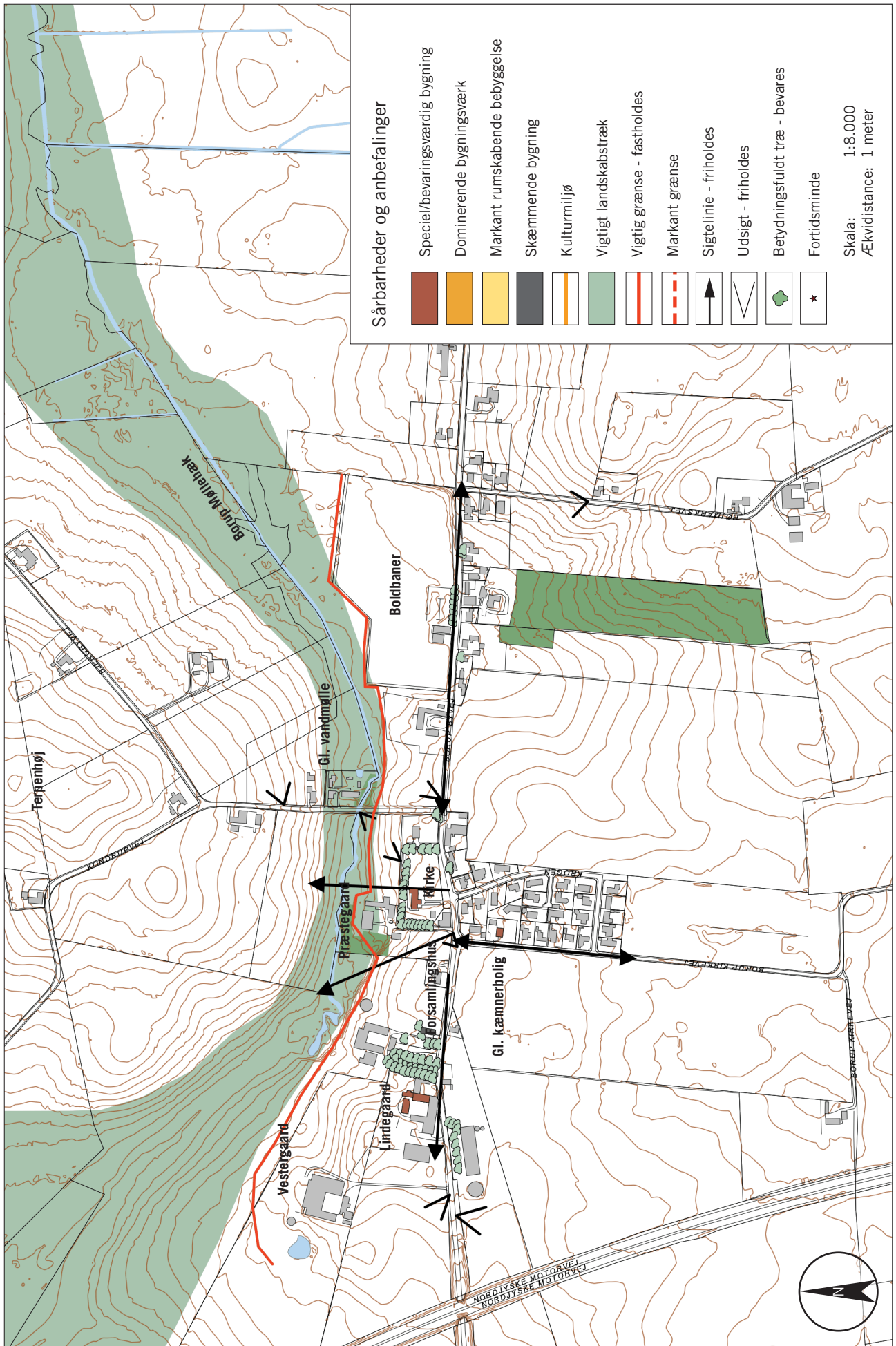
Borup har forsamlingshuset og boldklubben, som rammer om landsbyens aktiviteter.

Den gamle købmandsforretning i Borup har i dag et uoriginalt udseende med uheldigt proportionerede vinduer og matte ruder.

Den gamle skole er renoveret uden hensyntagen til bygningens oprindelige udtryk. Skolen har dog beholdt sit fine tegtæg med korte udhæng.

Stadsarkitektens Kontor
Randers Kommune
Laksetorvet 1
8900 Randers
www.randers.dk